Socialstyrelsen

KKR Midtjylland: Bedre trivsel for børn og unge

Når børn og unge ikke vil i skole

Sanna Dragholm, kontorchef i Socialstyrelsen
15. januar 2019

Viden til gavn

Hvorfor politisk fokus på børn og unge med psykiske vanskeligheder?

2010 – 2017: markant stigning i mistrivsel og forskellige diagnoser blandt børn og unge

Udfordringer på det specialiserede børn- og ungeområde

Socialstyrelsen er i gang med en kortlægning af aktuelle udfordringer på det specialiserede børn- og ungeområde.

En indledende mini-survey blandt udvalgte direktører og socialchefer i kommuner viser, at kommunerne er udfordrede af at:

- der er en aktivitetsstigning i forhold til børn og unge med kognitive handicap (bl.a. autisme og ADHD)
- skolevægring stiger blandt børn og unge med angst, autisme og ADHD
- VIVE er i gang med en kortlægning af kommunernes udfordringer på børn og ungeområdet

Udviklingen på autismeområdet

- Børn med autisme *(Landspatientregistret)*
  - 2017: ca. 14 børn ud af 1.000
  - 2013: ca. 10 børn ud af 1.000

- Kommunerne oplever en generel aktivitetsstigning blandt borgere med autisme.
- Kommunerne er udfordrede ift. at have tilstrækkelige tilbud og kapacitet til målgruppen.

KØBENHAVNS KOMMUNE

  - forventer en årlig stigning i antal af borgere med autisme på 2,5 - 4,5 %.
  - forventer en årlig stigning frem til 2026 på handicapydelser på 2,0 - 2,2 %.
  - vil i 2026 mangle mellem 49-79 botilbudspladser til højtfungerende voksne med autisme

Henvendelser til VISO (2017 og 2018)

- 2109 henvendelser vedr. personer med autisme

- 990 kom fra kommunerne
  - *378 om børn og unge*
  - *99 om specialundervisning*
  - *510 om voksne*

- 565 VISO-forløb i kommunerne
  - *228 handlede om børn og unge*
  - *53 om specialundervisning*
  - *284 om voksne*

- 19 gruppeforløb på autismeområdet, heraf 14 til kommunerne

Hvad er skolevægring?

- Perioder af længere varighed, hvor barnet sjældent eller aldrig kommer i skole.
- Barnets forsvar mod oplevet ubehag eller urimelighed.
- Definitionen rejser spørgsmålet:
- **Hvorfor har barnet brug for at forsvare sig mod at gå i skole?**
- En reaktion på, at barnet ikke har ressourcer til at imødekomme de udfordringer, som det møder i sociale sammenhænge i skolen.

Omfang af skolefravær og skolevægring

- Landsforeningen Autisme, spørgeskemaundersøgelse blandt 192 forældre (2015): ca. 60 % af børnene har kortere eller længere perioder med fravær.

- Norsk studie (2017): Lidt over 40 % af børn med autisme udviser skolevægringsadfærd i den almene folkeskole. 58,5 % af disse børn havde fraværsadfærd i mere end fire dage i en periode på 20 dage.

- Socialstyrelsen, registertræk for skoleåret 2015/2016:
  - *børn uden autisme har et fravær på 5,5 %*
  - *børn med autisme har et fravær på 9,7 % (især sygefravær, men også både lovligt og ulovligt fravær)*
  - *børn med autisme og angst har et fravær på 17,5 %*

Komplekse årsager til fravær

- Vil gerne i skole, men magter det ikke, fx på grund af ny vikar, emneuge, skoleskift, larm, mobning, for store sociale krav og lav grad af forudsigelighed i barnets skoledag.

- Bliver stresset, fx på grund af uforudsigelige situationer, hvor barnet føler sig utryg og oplever lav grad af kontrol. Især overgange er udfordrende.

Undersøgelse af 35 VISO sager

- Udvalgte sager om børn og unge med autisme i alderen 11-16 år, som ikke kom i skole eller med meget langt fravær.
- Undersøgelsen viste bl.a.:
  - ***Samarbejde*** *mellem familie og skole er vanskeligt eller mangelfuldt*
  - ***Inddragelse*** *af barnet er fraværende eller mangelfuldt*
  - *For lidt fokus på* ***omgivelsernes betydning*** *for barnets fravær*
  - ***Utilstrækkelige specialpædagogiske forudsætninger*** *blandt personale i skolen*
  - *Forældrene mangler de nødvendige* ***mestringsstrategier*** *i forhold til barnets specifikke udfordringer og behov*

Vær opmærksom på de tidlige tegn

- Forældre oplever ofte, at støtten ydes for sent i forløbet.

- En tidlig indsats er afgørende, da kompleksiteten øges med alderen og kan udvikle sig til mere alvorlige problematikker.

- **Tidlige tegn på mistrivsel**:
  - *barnet giver udtryk for ondt i maven, hovedpine eller kvalme*
  - *psykosomatiske tegn forsvinder, når barnet får lov til at slippe for at gå i skole, fx i ferier og weekender*
  - *undgåelsesadfærd i forbindelse med overgange*
  - *barnet magter ikke at komme tilbage efter ferie eller helligdage*

Udredning af årsager til skolevægring

Metodecentret peger på:

- Samtaler med forældre og barn
- Kortlægning af barnets styrker og udfordringer
- Fraværsmønster
- Afprøvede interventioner
- Barnets skolehistorik
- En sundhedsundersøgelse
- Psykiatrisk udredning

Beskyttende faktorer

- Skolen skal have en strategi for skolefravær
- Helhedsorienteret indsats med et tæt forældresamarbejde.
- Tæt samarbejde med forældrene og barnet
- Forældrene fratages skylden
- Forældrene giver besked, når barnet ikke kommer i skole
- Samarbejdet med forældrene ses som en ressource til, at barnet trygt og gradvist kan vende tilbage til skolen efter et langt fravær
- Ansvar og roller er tydelige, så alle ved, hvad de skal gøre.
- Indsatsen er koordineret og med kontinuerlig evaluering
- Lærerne har viden om, hvordan de skal håndtere tidlige tegn på skolevægring, og kende de forskellige årsager til skolevægring

Læs mere om børn med autisme www.vidensportal.dk

Vidensportalen samler viden på det sociale område

Vidensportalen gør det lettere for dig, der arbejder med sociale problematikker at finde aktuel viden om udsatte børn og unge, udsatte voksne og mennesker med handicap. Vidensportalen henvender sig til ledere, udviklingskonsulenter og fagmedarbejdere hos kommuner og leverandører. Du kan bl.a. finde viden om dansk og international forskning, evidensbaserede metoder og indsatser samt viden om implementering, effekt og økonomi.

Artikel om autisme og skolevægring

SOCIALSTYRELSEN

VIDENSPORTALEN
på det sociale område

Søg

Udvidet søgning

Børn & unge | Voksne | Handicap | Dokumentation | Om Vidensportalen

FORSIDE » HANDICAP » BØRN MED AUTISME » BØRN MED AUTISME OG SKOLEVÆGRING

Børn med autisme

- Definition
- Målgruppe
- Omfang
- Autisme og komorbiditet
- Velfærdsteknologi og børn med autisme
- **Børn med autisme og skolevægring**

Børn med autisme og skolevægring

Børn med autisme har generelt højere fravær fra skolen end børn uden autisme. Især børn med autisme, der også har angst, har et højt fravær. Skolevægring er en reaktion eller et symptom på, at barnet gerne vil gå i skole, men ikke magter det eller ikke kan se pointen i at komme i skole. Der findes ingen enkle løsninger på skolevægring, da problemstillingerne ofte er komplekse og sammensatte. Skole og forældre bør være opmærksomme på de tidlige tegn på, at barnet med autisme ikke trives.

Dorthe Bevensee | Socialstyrelsen

Hvad er skolevægring?

Skolevægring kan defineres som perioder af længere varighed, hvor barnet sjældent eller aldrig kommer i skole (Socialstyrelsen, 2016). Det kan også defineres som barnets forsvar mod oplevet ubehag eller urimelighed (Fleischer, 2018). Hvis man sammenstiller de to definitioner, vil fokus være på at finde ud af, hvorfor barnet har brug for at forsvare sig mod at gå i skole (Fleischer, 2018).

Skolevægring er en reaktion på, at barnet ikke har ressourcer til at imødekomme de udfordringer, som det møder i sociale sammenhænge i skolen. Der kan være mange årsager forbundet med, at et barn mistrives i en grad, så det resulterer i skolevægring (Fleischer, 2018). Skolevægring forekommer uafhængigt af køn, evner, alder og kompetencer og opstår ofte ved overgange til fx ny klasse, skoleskift, efter sygdom og efter ferier (Havik, 2018). Barnet kan føle sig uden for det sociale liv i klassen, blive mobbet eller have forskellige former for angst, fx separations- eller socialangst og derfor mistrives i skolen (Bru et al., 2015) Skolevægring kan opstå akut, men ofte kommer det gradvist, og kan starte med fravær en time, nogle bestemte timer eller dage, for så gradvist at øges (Bru et al., 2016).

Mere viden om skolefravær på vej…

Analyse – udgives i 2019

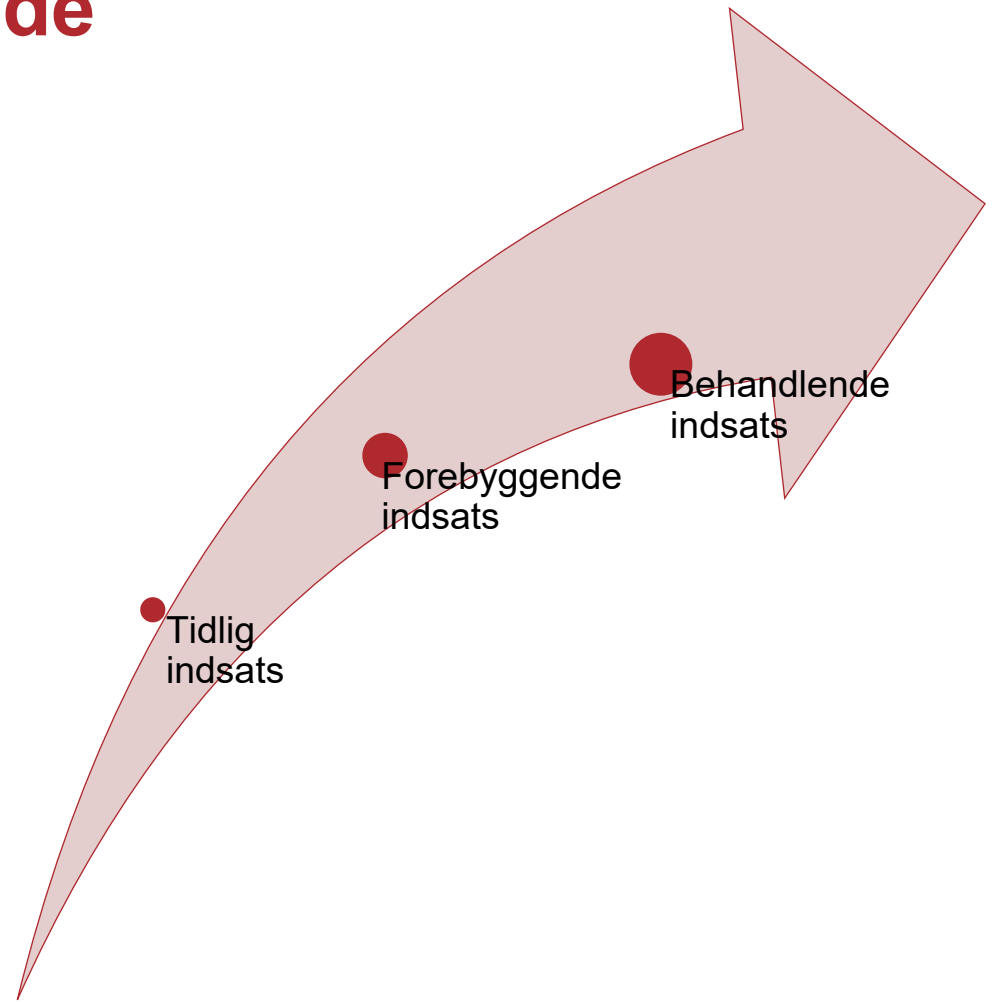
- Center for Data, Analyse og Metode i Socialstyrelsen er i gang med en dybdegående analyse af børn og unge med autisme.
- De har tidligere lavet en deskriptiv analyse i forbindelse med VP tema, som gav nogle interessante resultater i forhold til børn med autisme, der ikke kommer i skole.
- Den nye analyse vil have fokus på kausalsammenhænge.

Inspirationsmateriale – udgives i foråret 2019

- Socialstyrelsen er i gang med et inspirationsmateriale til lærere, pædagoger og kommuner.
  - *Hvordan bliver man opmærksom på tidlige tegn på skolevægring hos børn med autisme?*
  - *Hvordan kan man håndtere det?*

Behov for graduerede indsatser

- Tidlig indsats: fokus på generel trivsel og opsporing
- Forebyggende indsats: igangsæt tidligt og rettidigt – fokus på almindeligt hverdagsliv
- Behandlende indsats: fokus på effektiv behandling og inklusion, overdragelse og opfølgning

Skolefravær er et generelt problem

To initiativer, der arbejder med skolefravær:

Back2School

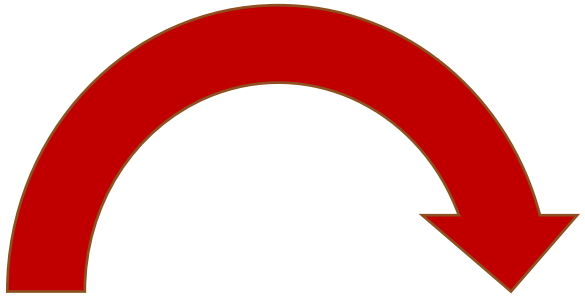
www.vidensportal.dk
www.psy.au.dk

Nest

www.aarhus.dk

Bedre overgang til et selvstændigt liv for unge med autisme (2019-2022)

- Kortlægge, modne og pilotteste 2-3 modeller for mestringsstøtte til unge med autisme
- Modellerne skal bygge på metoder og indsatser, som omfatter fleksible og sammenhængende løsninger med bostøtte og social træning til unge med autisme.
- Indsatserne skal sikre de unge en god overgang til voksenlivet og støtte dem i et selvstændigt liv, inden behovet for et § 107 tilbud opstår.

Spørgsmål til politikerne

- Hvordan tænker I, at der kan arbejdes systematisk og tværfagligt med at opspore og forebygge skolefravær?